

Beslutningsforslag nr. B 38. Fremsat den 29. oktober 1996 af Jan K pke Christensen (FP), Kim Behnke (FP), Tom Behnke (FP), Aage Brusgaard (FP), Kirsten Jacobsen (FP) og Annette Just (FP)

Forslag til folketingsbeslutning

om en særlig indsats for at skaffe flere organdonorer

Folketinget pålægger regeringen i denne folketingssamling at fremsætte lovforslag, der skal sikre et mere intensivt arbejde for at skaffe flere organdonorer i Danmark, herunder sikre

- at tilsagn om donation af organer bliver juridisk bindende, således at pårørende ikke kan omstøde den enkelte borgers beslutning

- at en borger, der bliver myndig, stilles over for et valg om at blive organdonor
- at borgere over myndighedsalderen stilles over for et valg om at blive organdonor
- at der skabes en debat om organdonation, og at der gives mere information herom til borgerne.

Bemærkninger til forslaget

Danmark har de seneste år været i den kedelige situation, at der har været en alvorlig mangel på organdonorer, hvilket har medført megen mediedækning. De seneste år er der fremkommet adskillige argumenter for, at der skal gøres en særlig indsats for at hjælpe de borgere, hvis liv enten delvis eller helt afhænger af, at der kommer flere organdonorer.

Tal fra Europarådets særlige ekspertkomité inden for transplantation viser, at danskerne er blandt de mest påholdende i den vestlige verden, når det drejer sig om at afgive organer. Kun i 12-13 tilfælde ud af en million får lægerne lov til at udtage organer til transplantation, når hjernedøden er indtrådt, jf. artikel i Politiken den 25. september 1996.

Situationen er i dag således, at pårørende til hjernedøde familiemedlemmer kan nægte læger at udtage organer af den afdøde, på trods af at denne har ladet sig indskrive i donorregistret. Dette sker trods afdødes personlige ønsker og egen stillingtagen til at være organdonor og på trods af den store mangel på organer. Når en person har ladet sig registrere i donorregistret, må man gå ud fra, at dette er sket efter nøje overvejelser. Derfor bør registreringen gøres juridisk bindende. Samfundet accepterer i vid udstrækning en myndig persons ret til i levende live at bestemme over fordelingen af sine ejendele i tilfælde af sin død. Hvis en afdød har testamenteret sine materielle besiddelser væk, kan de efterladte pårørende ikke sidde og dele efter forgodtbefindende, her er testamentet juridisk bindende. Når en person »testamenterer« organer, må det også anses som en »personlig ejendel«, der ønskes videregivet til andre. Registrering som organdonor bør derfor være juridisk bindende. Det skal dog naturligvis til ethvert tidspunkt være muligt for en organdonor at blive slettet af donorregistret.

Den katastrofale mangel på organdonorer i Danmark kan yderligere afhjælpes ved, at alle borgere stilles over for et valg, når de bliver myndige. Ved fornyelse af sygesikringskort og fremsendelse af information om det at være organdonor vedlægges en formular, der afkrydses med tre muligheder:

1. Ja til at være organdonor
2. Nej til at være organdonor
3. Ved ikke/har ikke taget stilling.

Ved et sådant initiativ igangsætter regeringen en debat og et grundlag for, at flere og flere borgere får mulighed for at tage stilling til dette svære, men meget nødvendige spørgsmål. Der vil naturligvis også være mulighed for at indlægge »ikkesynlige« donoroplysninger på et eventuelt borgerkort. Det er dog vigtigt, at der handles hurtigt; derfor har forslagsstillerne foreslået, at tilkendegivelsen foregår via sygesikringsbeviset.

Det vil nok for mange anses som et uoverskueligt problem at tage stilling til et så personligt, moralsk og forpligtende spørgsmål, hvilket kun er naturligt, men som situationen er i dag, skal der skaffes flere organdonorer, hvis der skal være mulighed for at forbedre og redde liv. Det vurderes også, at der er mange borgere, der vil stille sig positivt over for at blive organdonorer, men at mange ikke lader sig registrere. Rent faktisk viser en JP-Måling fra 15. januar 1996, at halvdelen af alle voksne danskere har besluttet sig for, om de vil eller ikke vil afgive organer til transplantation, hvis spørgsmålet skulle blive aktuelt. Kun 7 pct. af alle har ladet sig registrere i donorregistret, og 27 pct. har planer om at blive registreret. Ved Sundhedsministeriets fremsendelse af information og registreringsformular må det forventes, at der sker en væsentlig tilgang af organdonorer. Der er mange mennesker, der gerne vil hjælpe andre, og i dette tilfælde må Folketinget tage en beslutning om, at der skal tages initiativ til, at borgerne stilles over for spørgsmålet og hjælpes til at tage stilling til eventuelt at blive organdonorer – første gang ved myndighedsalderen og senere ved fornyelse af sygesikringsbevis f.eks. hvert 5. år. Det vil hurtigt blive et naturligt samtalemønne, og de unge og ældre borgere vil tage emnet op i familien, fordi de ved, at de selv eller deres børn vil blive stillet over for valget.

I registreringen bør der være mulighed for at give:
A. Fuld tilladelse til, at alle organer kan anvendes til transplantation efter donorens død.

- B. Begrænset tilladelse til, at de navngivne organer kan anvendes til transplantation efter donorens død (hjerter, lunger, lever, bugspytkirtel, nyrer, hornhinder, tyndtarm, hud).
- C. Forbud mod, at organer anvendes til transplantation efter død.
- D. Tilkendegive, at man ikke har taget stilling.

Sundhedsministeriet bør udarbejde informationsmateriale om emnet. Materialet bør kunne afhentes på biblioteket, hos Falck m.m. og være af en sådan art, at det opfordrer til stillingtagen og på en saglig måde orienterer om elementer for og imod at blive organdonor, så man tilsikrer, at der dannes grundlag for en åben og sober debat om dette svære, personlige, etiske og moralske spørgsmål. Oplysningsindsatsen skal endvidere i høj grad kombineres med oplysninger om den livskvalitet, transplanterede opnår.

Forslagsstillerne er af den opfattelse, at det er vigtigt, at den enkelte tager stilling, før denne bliver konfronteret med spørgsmålet om donation af organer, mens der er tid og ro, og ikke først, når ulykken rammer en af ens nære. Organdonorer oplyser selv, at det skaber afklarede forhold, når man har taget stilling. Det er imidlertid ikke hensigtsmæssigt, at borgerne først tager stilling, når de står i en svær følelsesmæssig situation.

Sideløbende skal der opfordres til, at der i tv og i den trykte presse føres en kampagne for at få den debat, der gerne skulle resultere i flere organdonorer. Det understreges dog, at der skal lægges vægt på, at det i dette svære spørgsmål drejer sig om borgernes eget frie valg om at blive organdonor. Kun med det som udgangspunkt vil der være en reel mulighed for en saglig debat, der både på kort og længere sigt vil resultere i flere organdonorer.

Det må efter forslagsstillernes mening være en folkesag i alles interesse, idet alle kan komme i den kedelige situation at have behov for, at der er organdonorer. Det er uholdbart, at en masse mennesker ikke kan blive opereret, fordi der mangler organer. Der eksisterer i dag mekaniske organer, og der er forsøg med transplantation af dyreorganer, men man må se i øjnene, at de ikke kan erstatte menneskelige organer.

Mangelen på organer handler også om økonomi. Flere organdonorer vil naturligvis nedskære de lange ventelister på området, men de vil også betyde en forbedret økonomi inden for sundhedssektoren. Ventetiden er nedslidende for de involverede personer og koster samfundet store beløb i årelange behandlinger. »Den store mangel på organer er en væsentlig årsag til budgetoverskridelser. 350 mennesker – tallet er stadigt stigende – venter på en ny nyre. Det koster 300.000-350.000 kroner om året at dialysebehandle

en nyresyg patient. Denne udgift er en medvirkende årsag til den seneste millionoverskridelse af budgetterne på Herlev Sygehus«. »Der er også mangel på donorer af andre livsvigtige organer som hjerte, lunger og lever. Det er ganske vist ikke så mange i antal, men i modsætning til nyrepatienterne så dør disse patienter af at vente på organer«, jf. artikel i Politiken den 25. september 1996.

Det er for forslagsstillerne meget vigtigt, at der skaffes flere organdonorer, og samtidig er det meget vigtigt, at der ikke indføres tvang, men at den enkelte borgers stillingtagen er et resultat af personlige overvejelser, etik og moral. Det ønskelige resultat kan kun fremkomme, hvis der igangsættes en saglig, sympatiserende og åben debat hos befolkningen, en debat, der som overordnet målsætning har at få så mange som muligt til at tage stilling til, om de ønsker at være organdonorer, og med en opfordring til, at den enkelte tager stilling hertil sammen med sine pårørende. For at gøre en sådan debat god og frugtbar må der i det initiativ, forslagsstillerne opfordrer til, tages hensyn til både følelsesmæssige, kulturelle, religiøse og sociologiske forhold.

Sundhedsministeren oplyser, jf. svar på spørgsmål nr. S 2636 af 26. juni 1996, at der er sket nye initiativer på området; f.eks. er der etableret et telefontryknapsystem, så befolkningen på et landsdækkende nummer kan rekvirere en donorfolder, som også indeholder en anmeldelsesblanket til donorregistret og et donorkort, som den enkelte kan bære på sig. Der vil også være udvidet oplysning om at skaffe sig information om organdonation og transplantation fra tekst-tv via telefontryknapsystemet. Herudover er der taget initiativ til en intensiveret indsats i relation til sundhedspersonalet, som arbejder med spørgsmålene om hjernedød, organdonation og transplantation givetvis med henblik på, at personalet kan drøfte det med relevante pårørende, som oplever tragedier, men som samtidig vil kunne være med til at redde andre menneskeliv med organer.

Indsatsen er langtfra nok og efterlader stadig et stort problem. Der er brug for, at indsatsen gøres endnu større, hvis der fremover skal reddes liv ved hjælp af organer.

For at sikre nuværende og kommende generationer mulighed for, at der er en konstant interesse for at være med til at yde sit til, at flere mennesker kan få forbedret deres liv eller forlænget deres liv, fordi der er en vis stabil mængde af organer til transplantation, må det indføres i det danske samfund som en naturlig del af livet, at den enkelte tager stilling til at være organdonor, og at borgerne løbende afkræves en stillingtagen. Der må appelleres til befolkningen og åb-

nes op for en debat og en holdningsændring til, at det at være organdonor er noget, der overvejes som en del af livet.

Den alvorlige mangel på organdonorer er et pro-

blem, der ikke løser sig selv, og forslagsstillerne opfordrer regeringen og Folketinget til at tage initiativer for at få flere borgere til at melde sig som organdonorer.

Skriftlig fremsættelse

Jan Kørpe Christensen (FP):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en særlig indsats for at skaffe flere organdonorer.

(Beslutningsforslag nr. B 38).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.